

Αγία Σοφία: Το χρονικό της μετατροπής της σε τζαμί

[/ Ορθοδοξία· Διεθνές Πρακτορείο Εκκλησιαστικών Ειδήσεων](#)

Γράφει η Σβετλάννα Λεβίτσκι

Η Αγία Σοφία έχει εγγραφεί στον κατάλογο των μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς το 1985, ως σύνολο, μέσα στις ιστορικές περιοχές της Κωνσταντινούπολης. Η Αγία Σοφία, μετετράπη σε μουσείο το 1934 με διάταγμα το οποίο υπέγραψε ο Κεμάλ Ατατούρκ. Η αλλαγή καθεστώτος της σε τζαμί έγινε με απόφαση του Τούρκου Προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, στις 14 Ιουλίου του 2020, κάτι που αποτέλεσε μια πολιτική κίνηση, η οποία καταδικάστηκε διεθνώς και από διεθνή όργανα του Πολιτισμού, όπως το ICOM (διεθνές συμβούλιο μουσείων) και το ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοποθεσιών). Έτσι την Παρασκευή 24 Ιουλίου 2020 έγινε η πρώτη ισλαμική προσευχή στην Αγία Σοφία, κατά τη διάρκεια της οποίας έγινε 3ωρη μετάδοση. Επαγγελματικές κάμερες και drones περικύκλωσαν το κτίριο αναδεικνύοντας την αρχιτεκτονική του, τον ίδιο τον Ερντογάν αλλά και σύμβολα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπως το Τζαμί του Σουλτάνου Αχμέτ. Οι κάμερες περνούσαν το εσωτερικό του μνημείου από τον τρούλο μέχρι το δάπεδο με μοκέτα, από την αψίδα, έως και τους χώρους όπου προσεύχονταν γυναίκες.

Η Αγία Σοφία είναι ένα από τα πιο εκπληκτικά αρχιτεκτονικά μνημεία που υπάρχουν, και έχει περιγραφεί ακόμη και ως το «Όγδοο Θάυμα του Κόσμου». Είναι αυτονόητο ότι η Δημοκρατία της Τουρκίας και η πρώην Οθωμανική Αυτοκρατορία γνώριζαν από καιρό την εξαιρετική πολιτιστική, ιστορική και πνευματική της αξία. Από τα πιο μεγαλοπρεπή αρχιτεκτονικά κτίρια της βυζαντινής εποχής, η Αγία Σοφία, παρέμεινε εκκλησία για περισσότερα από 900 χρόνια και φιλοξένησε πολλές σημαντικές εκδηλώσεις. Αν και έχει επιβιώσει από φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων σεισμών, ωστόσο μέσα στους αιώνες σημειώθηκαν

βανδαλισμοί και λεηλασίες.

Η Αγία Σοφία, σαν σήμερα 27 Δεκεμβρίου του 537μΧ, άνοιξε τις πόρτες της προς τους πιστούς χάρη στον Ιουστινιανό Α' ο οποίος βλέποντας την υπεροχή του μνημείου έναντι του ξακουστού ναού του Σολομώντα, αναφώνησε «Δόξα των Θεώ το καταξιωσάντι με τελέσαι τοιούτον έργον. Νενίκηκά σε Σολομώ». Για χίλια (537-1453) και πλέον χρόνια θα αποτελέσει το κέντρο της Ορθοδοξίας και του Ελληνισμού.

Και ενώ αυτό το αξιοθαύμαστο αρχιτεκτονικό κτίριο λειτουργούσε ως μουσείο, ξαφνικά τον Ιούλιο του 2020 έγινε η ανατροπή. **Στις 10 Ιουλίου 2020, το Συμβούλιο Επικρατείας (Danıştay), το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο στην Τουρκία, ανακάλεσε ένα υπουργικό διάταγμα του 1934 που είχε μετατρέψει την Αγία Σοφία σε μουσείο, με πρόσχημα** ότι η τότε κυβέρνηση δεν είχε την δικαιοδοσία να αλλάξει το καθεστώς μιας «θρησκευτικής δομής». Σύμφωνα με τα τουρκικά ΜΜΕ, το σκεπτικό της απόφασης έγκειται στο ότι ο ναός ήταν ιδιοκτησία του Ιδρύματος Φατίχ Σουλτάν Μεχμέτ και είχε οριστεί να χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως τζαμί.

Την απόφαση του Δικαστηρίου ακολούθησε διάταγμα που υπογράφηκε από τον Τούρκο Πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν για την επαναλειτουργία του μνημειακού κτιρίου ως τζαμί μετά από παύση 86 ετών. Η απόφαση έγινε δεκτή από τον τουρκικό και μουσουλμανικό κόσμο με ενθουσιασμό.

Αναφερόμενος στο καθεστώς της Αγίας Σοφίας, ο Πρόεδρος Ερντογάν, υπογράμμισε, στις 3 Ιουλίου 2020, ότι όπως η Τουρκία δεν αναμειγνύεται σε θέματα που αφορούν τους τόπους λατρείας σε άλλες χώρες, έτσι και κανείς δεν έχει το δικαίωμα ή την εξουσία να παρέμβει στους τόπους λατρείας στην Τουρκία: **«Η Τουρκία παρέχει μέσα λατρείας για τους πολίτες της από οποιαδήποτε θρησκεία, πίστη και διάθεση. Αυτή τη στιγμή, υπάρχουν σχεδόν 435 εκκλησίες και συναγωγές ανοιχτές για λατρεία στη χώρα μας».**

Επίσης ο Ερντογάν έκανε λόγο για τουρκικό κυριαρχικό δικαίωμα η μετατροπή του ναού σε τζαμί, εκφράζοντας ταυτόχρονα το «παράπονο» ότι τζαμιά σε όλο τον κόσμο δέχονται επιθέσεις: «Οι κατηγορίες για την Αγία Σοφία κατά της χώρας μας ισοδυναμούν με **άμεση επίθεση στα κυριαρχικά μας δικαιώματα**. Ωστόσο, τώρα διανύουμε μια περίοδο κατά την οποία τζαμιά και άλλοι χώροι λατρείας ανθρώπων, που είναι μέλη άλλων θρησκειών, δέχονται επιθέσεις σε όλα τα μέρη του κόσμου. Εκατομμύρια άνθρωποι υφίστανται κάθε είδους πίεση, συμπεριλαμβανομένων απειλών για τη ζωή τους, μόνο και μόνο λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Αυτό ακριβώς πρέπει να εξεταστεί και κατά του οποίου πρέπει να ληφθούν μέτρα».

Μπροστά στη διεθνή κατακραυγή ο Τούρκος Πρόεδρος έσπευσε στις 10 Ιουλίου 2020 να εξηγήσει: «**Οι πόρτες της Αγίας Σοφίας θα είναι, όπως συμβαίνει με όλα τα τζαμιά μας, ορθάνοιχτες σε όλους, είτε είναι ξένοι είτε ντόπιοι, μουσουλμάνοι ή μη μουσουλμάνοι**

. Με το νέο της καθεστώς, η Αγία Σοφία, η κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας, θα συνεχίσει να τα αγκαλιάζει όλα με πολύ πιο ειλικρινή και πρωτότυπο τρόπο».

«Καλώ όλους να σεβαστούν την απόφαση των δικαστικών και εκτελεστικών οργάνων της χώρας μας για την Αγία Σοφία», επεσήμανε ο Πρόεδρος Ερντογάν και πρόσθεσε: «Σίγουρα θα καλωσορίσουμε κάθε είδους απόψεις που εκφράζονται για το θέμα αυτό στη διεθνή σκηνή. Ωστόσο, **το για ποιο σκοπό θα χρησιμοποιηθεί η Αγία Σοφία είναι θέμα κυριαρχικών δικαιωμάτων της Τουρκίας.** Επιπλέον, αυτό το δικαίωμα χρονολογείται πριν από ακριβώς 567 χρόνια, όχι μόνο 50 ή 100 χρόνια. **Εάν σήμερα πρόκειται να διεξαχθεί μια θρησκευτική συζήτηση, το θέμα αυτής της συζήτησης δεν θα πρέπει να είναι η Αγία Σοφία, αλλά η ισλαμοφοβία και η ξενοφοβία που αυξάνονται κάθε μέρα σε όλα τα μέρη του κόσμου.** Η απόφαση της Τουρκίας σχετίζεται αποκλειστικά με τους δικούς της εσωτερικούς νόμους και τα ιστορικά δικαιώματα».

Γιατί 24 Ιουλίου;

Προβληματίζει πάντως το γεγονός το γιατί ο Ερντογάν επέλεξε την συγκεκριμένη χρονική στιγμή για να μετατρέψει τον ναό σε τζαμί. Μήπως αποτελεί «λάφυρο» του «Σουλτάνου» σε μια προσπάθεια να επιδείξει ότι ως αυτοαποκαλούμενος

ηγέτης των μουσουλμάνων πραγματοποιεί αυτά που εξαγγέλλει, και δεύτερον τίποτα και κανένας διεθνής οργανισμός ή χώρα δεν μπορεί να τον σταματήσει;

Πολλοί σχολιαστές παρατήρησαν ότι η ημερομηνία της τελετής έναρξης επιλέχθηκε σκόπιμα ως η επέτειος της Συνθήκης της Λωζάνης το 1923. Εκτός από τη διεθνή αναγνώριση της Τουρκίας ως νεοσύστατου έθνους-κράτους, αυτή η Συνθήκη αντιπροσωπεύει μια σημαντική απόφαση: Η ανταλλαγή πληθυσμών υπογράφηκε ως παράρτημα της Συνθήκης της Λωζάνης, η οποία επέβαλλε την υποχρεωτική μετανάστευση όλων των Χριστιανών «Ελλήνων» της σημερινής Τουρκίας στην Ελλάδα και όλων των Μουσουλμάνων «Τούρκων» της Ελλάδας στην Τουρκία. Παρόλο που οι ακριβείς αριθμοί ήταν υπό αμφισβήτηση, η Συνθήκη επηρέασε σχεδόν δύο εκατομμύρια ανθρώπους. Ο μουσουλμανικός πληθυσμός της Ελλάδας μειώθηκε από 20% σε 6% ως αποτέλεσμα, ενώ ο μη μουσουλμανικός πληθυσμός της Τουρκίας μειώθηκε από 20% σε 2,5% λόγω του αθροίσματος των πολέμων και των μεταφορών πληθυσμών.

Πέρα από τον συμβολικό χαρακτήρα της ημερομηνίας, η χώρα είχε πολλά προβλήματα. Ως προς την συνολική μακροοικονομική εικόνα της γείτονος χώρα, ήταν και παραμένει πιο ευάλωτη και αβέβαιη, δεδομένης της αύξησης του πληθωρισμού, της ανεργίας, των συρρικνούμενων επενδύσεων, της αυξημένης ευπάθειας του εταιρικού και του χρηματοπιστωτικού τομέα και της αποσπασματικής εφαρμογής διορθωτικών μέτρων και μεταρρυθμίσεων.

Ακόμη, το «φλερτ» του Τούρκου προέδρου με την Ρωσία για περαιτέρω συνεργασία στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, η οποία θα περιλαμβάνει μαχητικά αεροσκάφη και υποβρύχια, ενώ η Τουρκία είναι μέλος του NATO, διέρρηξε τις σχέσεις της χώρας με τις ΗΠΑ.

Τα επεισόδια τον Μάρτιο του 2020 στα σύνορα με τον Έβρο επίσης αμαύρωσαν την εικόνα της Τουρκίας καθώς κατηγορήθηκε ότι εργαλειοποιεί το προσφυγικό.

Η κρίση της νόσου COVID-19 εμβάθυνε τα εσωτερικά κοινωνικά προβλήματα, που μεταξύ άλλων είχε ως συνέπεια την φτωχοποίηση των πολιτών και την αύξηση των ανισοτήτων.

Επιπλέον, ο Ερντογάν ήθελε να προβάλει το ρόλο της Τουρκίας ως περιφερειακής μουσουλμανικής δύναμης με ηγεμονικές τάσεις στο σουνιτικό κόσμο ανεβάζοντας κατά διαστήματα την ένταση, ώστε να έχει κέρδη στο εσωτερικό μέτωπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το λεγόμενο παιχνίδι της «γάτας με το ποντίκι» μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Τουρκίας, όπως το χαρακτήρισε τον Δεκέμβριο του 2020 ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ,

αναφερόμενος στη διαμάχη σχετικά με τους πόρους φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο. Έτσι όποτε ο Ερντογάν πιεζόταν στο εσωτερικό της χώρας, έστελνε σκάφη να «εξερευνήσουν» τα ύδατα της Ανατολικής Μεσογείου, και όταν ο διεθνής παράγοντας ανέβαζε τους τόνους, ο Τούρκος Πρόεδρος απέσυρε τα σκάφη.

Αντίδραση από την Κομισιόν

Ο εκπρόσωπος Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ερίκ Μαμέρ, σε ανακοίνωσή του δήλωσε στις 6 Ιουλίου του 2020: «Αντιλαμβανόμαστε ότι η Αγία Σοφία είναι μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO, αυτό είναι σημαντικό και αυτό το ζήτημα πρέπει να το δούμε υπό αυτή την οπτική». **Η Αγία Σοφία είναι σύμβολο ανοχής, διαλόγου και δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε αυτά τα γεγονότα για να τροφοδοτήσουμε διαφωνία οποιασδήποτε μορφής μεταξύ των θρησκειών».**

[#HagiaSophia](#) in [#Constantinople](#) ([#Istanbul](#)) as it could be experienced before it was turned into a mosque and her precious mosaics & beautiful marble floors were covered. This queen of [#churches](#) has always been an inspiration to all who could experience this sacred & holy place.

Αντίδραση από τις ΗΠΑ

Εν τω μεταξύ με ανακοίνωσή του, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Michael R. Pompeo προέτρεψε την Τουρκική Κυβέρνηση να μην μεταβάλει το καθεστώς του μνημείου, το οποίο -όπως αναφέρει η ανακοίνωση-, λειτουργεί ως γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των δύο θρησκειών: «Η κυβέρνηση της Τουρκίας διαχειριζόταν την Αγία Σοφία ως μουσείο - αναγνωρισμένο επίσημα από την UNESCO ως μέρος των Ιστορικών Περιοχών της Κωνσταντινούπολης που αποτελούν Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς - με εξαιρετικό τρόπο για σχεδόν έναν αιώνα. **Προτρέπειμε την κυβέρνηση της Τουρκίας να συνεχίσει να διατηρεί την Αγία Σοφία ως μουσείο, ως υπόδειγμα της δέσμευσής της να σέβεται τις θρησκευτικές παραδόσεις και την ποικιλόμορφη ιστορία που συνέβαλαν στη Δημοκρατία της Τουρκίας και να διασφαλίσει ότι θα παραμείνει προσβάσιμη σε όλους.**

Αυτός ο εξαιρετικός τόπος αποτελεί απόδειξη της θρησκευτικής έκφρασης και της καλλιτεχνικής και τεχνικής ιδιοφυΐας, που αντικατοπτρίζεται στην πλούσια και περίπλοκη 1.500χρονη ιστορία του. Επιπλέον, ως μουσείο επέτρεψε σε ανθρώπους από όλο τον κόσμο να έχουν πρόσβαση και να προβληματιστούν σχετικά με αυτό το υπέροχο επίτευγμα.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες θεωρούν ότι μια αλλαγή στο καθεστώς της Αγίας Σοφίας μειώνει την κληρονομιά αυτού του αξιοσημείωτου κτιρίου και την αξιόπεραστη ικανότητά του -τόσο σπάνια στον σύγχρονο κόσμο- να υπηρετεί την ανθρωπότητα ως μια πολύ αναγκαία γέφυρα μεταξύ αυτών των διαφορετικών θρησκευτικών παραδόσεων και πολιτισμών».

Νίκος Δένδιας για την Αγία Σοφία

Εστιάζοντας στην απόφαση του Τούρκου Προέδρου, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας εξέφρασε σε συνέντευξή του στον ΣΚΑΪ, στις 12 Ιουλίου 2020, τη θλίψη του, τονίζοντας πως η Τουρκική κυβέρνηση υπερβαίνει τα εσκαμμένα, και προσθέτοντας ότι με την απόφαση αυτή του, η Τουρκία γυρίζει την πλάτη της στη διεθνή κοινότητα και στους κανόνες της. Παράλληλα, υπογράμμισε και τον κίνδυνο «που πρέπει να αποφύγουμε», να θεωρήσουμε ότι το ζήτημα της Αγίας Σοφίας είναι ζήτημα ελληνοτουρκικό. **«Δεν είναι ζήτημα ελληνοτουρκικό, δεν είναι καν ζήτημα ευρωτουρκικό. Είναι ένα ζήτημα αναίρεσης κανόνων και μη σεβασμού κανόνων που αφορούν την παγκόσμια κοινότητα. Η Ελλάδα πρέπει να απευθύνεται στην Τουρκία για το θέμα αυτό, ως φορέας παγκόσμιων αντιλήψεων. Η Αγία Σοφία για τον κάθε Έλληνα είναι ένα κομμάτι της καρδιάς του. Όμως, στην παρούσα συζήτηση αυτό προστίθεται στο γεγονός της παγκόσμιας σημασίας του μνημείου»,** ανέφερε χαρακτηριστικά. Συνεχίζοντας στο ίδιο μήκος κύματος, σημείωσε πως «ο διάλογος και οι απαιτήσεις μας από την παγκόσμια κοινότητα πρέπει να αφορούν την παγκόσμια σημασία του μνημείου, όχι μόνο την τεράστια συναισθηματική του αξία στην καρδιά του Ελληνισμού».

Αντίδραση Λίνας Μενδώνη

«Η σημερινή απόφαση, αποτέλεσμα της πολιτικής βούλησης του προέδρου Ερντογάν, αποτελεί ανοικτή πρόκληση προς όλο τον πολιτισμένο κόσμο που αναγνωρίζει τη μοναδική αξία και την οικουμενικότητα του μνημείου, τόνισε η υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, Λίνα Μενδώνη, στις 10 Ιουλίου 2020, και συμπλήρωσε ότι **«κανείς δεν επιχειρεί να αναμειχθεί στις εσωτερικές υποθέσεις της Τουρκίας. Ωστόσο, η Αγία Σοφία που βρίσκεται στο έδαφός της, στην Κωνσταντινούπολη, αποτελεί μνημείο όλης της ανθρωπότητας, ανεξάρτητα από θρησκευτική πίστη. Ο εθνικισμός που επιδεικνύει ο πρόεδρος Ερντογάν δεν συνιστά σωστό σύμβουλο, οδηγώντας τη χώρα του έξι αιώνες πίσω».**Καταλήγοντας η κ. Μενδώνη, ανέφερε: «Η Αγία Σοφία δεν χάνει από την αίγλη της και το πανανθρώπινο μήνυμά της, επειδή το τουρκικό δικαστήριο υπέκυψε. Ο πρόεδρος Ερντογάν αποφάσισε για την Τουρκία την πολιτιστική απομόνωση της».

Turkey's President Tayyip Erdogan celebrated with nearly 140 students who completed their hifz (memorisation of the Quran) over at the iconic Hagia

Sophia. [#Hifz](#) [#Quran](#) [#Erdogan](#)

Απόφαση της UNESCO - Τι ζητείται από την Τουρκία

Έντονη ανησυχία για τις επιπτώσεις της μετατροπής της Αγίας Σοφίας αλλά και της Μονής της Χώρας σε τζαμί εκφράστηκε κατά την 44η Σύνοδο της Επιτροπής της UNESCO, στις 23 Ιουλίου 2020, λόγω των επιπτώσεων των αλλαγών στον οικουμενικό χαρακτήρα των μνημείων. Με απόφασή της, η επιτροπή κάλεσε την Τουρκία να γνωστοποιήσει τις προθέσεις της και να προχωρήσει σε διάλογο πριν αποφασίσει κάποια άλλη ριζική αλλαγή στα δύο μνημεία. Η Τουρκία κλήθηκε από την UNESCO να καταθέσει στο Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς ενημερωμένη έκθεση των ενεργειών συντήρησης των μνημείων. Η έκθεση πρέπει να κατατεθεί έως την 1η Φεβρουαρίου 2022, προκειμένου το θέμα να συζητηθεί στην επόμενη Σύνοδο της Επιτροπής.

Η Τουρκία μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO;

Στη ψηφοφορία που διεξήχθη στο πλαίσιο της 41ης Γενικής Διάσκεψης της UNESCO, στις 17 Νοεμβρίου 2021, η Τουρκία **επανεξελέγη** για μία ακόμη τετραετία ως μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου της UNESCO, του Εκπαιδευτικού, Επιστημονικού και Πολιτιστικού Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την περίοδο **2021-2025**.

Η ανακοίνωση αναφέρει πως η Τουρκία ενστερνίζεται τον σκοπό και τα ιδανικά της UNESCO και πως προσφέρει ενεργή υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα του Οργανισμού,

και σημειώνει το εξής: «Θα συνεχίσουμε να συμβάλλουμε στην ενίσχυση των δραστηριοτήτων και των αξιών της UNESCO ως μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου».

Τονίστηκε επίσης πως η εκλογή της Τουρκίας ως μέλους του Εκτελεστικού Συμβουλίου για άλλη μια θητεία, **είναι αποτέλεσμα της ενεργούς και επιτυχημένης απόδοσής της την προηγούμενη περίοδο** καθώς και της συμβολής της στην εκπαίδευση, την επιστήμη και τις πολιτιστικές αξίες σε παγκόσμια κλίμακα.

Στην ψηφοφορία η Τουρκία έλαβε τις ψήφους 158 χωρών και συμπεριλήφθηκε ξανά μεταξύ των 58 εκ των 195 συνολικά μελών, που βρίσκονται στον μηχανισμό λήψης αποφάσεων. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο εκλέγεται ανά τετραετία και συνεδριάζει δύο φορές τον χρόνο.

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

No: 384, 17 November 2021, Press Release Regarding Turkey's Election as a Member to the UNESCO Executive Board

Turkey, which successfully carried out its membership in the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization's (UNESCO) Executive Board for the period of 2017-2021, has been re-elected as a member state for the period of 2021-2025, in the elections held on 17 November 2021 during UNESCO's 41st General Conference.

Our country, which has declared its candidacy for one of the three vacant seats in the First Election Group composed of nine members, has been entitled to serve for another term in the highest-level executive body of the Organization.

Turkey embraces the purpose and ideals of UNESCO. Believing in the significance of maintaining active support to all levels of the Organization, we will continue to contribute strengthening UNESCO's activities and values as a member of the Executive Board.

Turkey's election as a member of Executive Board for another term is a solid indication of our active and successful performance in the previous period as well as our contribution to the education, science and culture on a global scale.

1/1

www.mfa.gov.tr

Τα χριστιανικά μνημεία της Κωνσταντινούπολης που σήμερα λειτουργούν ως μουσεία ή τζαμιά.

Την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας χτίστηκαν δεκάδες χριστιανικά μοναστήρια και ναοί στην Κωνσταντινούπολη. Ωστόσο, μετά την επέλαση και την κυριαρχία των Οθωμανών πολλά από αυτά γκρεμίστηκαν ή μετατράπηκαν σε ισλαμικά τέμενη. Η διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η δημιουργία της σύγχρονης Τουρκίας με πρόεδρο τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, το 1923, υπήρξε μια βασική μεταβολή στην χρήση των χριστιανικών μνημείων. Στην προσπάθεια να εγκαθιδρυθεί ένα κοσμικό κράτος απαλλαγμένο από το βάρος της ισλαμικής κυριαρχίας κάποια από τα μοναστήρια που είχαν μετατραπεί σε τζαμιά ανακηρύχθηκαν σε μουσεία και άνοιξαν για το ευρύ κοινό. Σύμφωνα με την mixanitouxronou.gr, σήμερα διασώζονται μερικά από αυτά:

Μονή της Χώρας

Μονή της Χώρας, γνωστή σήμερα ως Καριγιέ Τζαμί υπήρξε γνωστό ελληνικό χριστιανικό μοναστήρι της Κωνσταντινούπολης. Χτίστηκε αρχικά ως τμήμα ενός μοναστηριακού συγκροτήματος έξω από τα τείχη της Κωνσταντινούπολης, στα νότια του Κεράτιου Κόλπου. Η ολοκληρωμένη ονομασία της είναι “Ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Σωτῆρος ἐν τῇ Χώρᾳ”. **Η λέξη Χώρα** λέγεται πως σηματοδοτεί την τοποθεσία της, δηλαδή έξω από τα τείχη. Οι Βυζαντινοί χρησιμοποιούσαν τη λέξη “χωρίον” ή “χώρα” για να περιγράψουν την έξω των χερσαίων τειχών πεδινή γη. **Η ονομασία της Μονής** οφείλεται μάλλον στην ύπαρξη παλαιότερου ναού έξω από τα τείχη του Κωνσταντίνου Α΄ κατά τον 4ο αιώνα. Το 413 - 414, ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας Θεοδόσιος Β΄ έχτισε τα νέα τείχη της Πόλης και ο ναός ενσωματώθηκε στην άμυνά της. Η μονή διατήρησε τον παραδοσιακό προσδιορισμό της, παρά το γεγονός ότι ανήκε στον περίβολο των οχυρώσεων.

Ωστόσο, η επικρατέστερη εξήγηση θέλει το όνομα της Μονής να έχει συμβολικό νόημα. Λέγεται ότι τα ψηφιδωτά στον νάρθηκα περιγράφουν τον Χριστό ως τη χώρα των ζωντανών (Χώρα τῶν ζώντων) και την Παναγία ως τη Χώρα τοῦ Ἀχωρήτου.

Τα έτη 1077-81 η πεθερά του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Αλεξίου Α΄ Κομνηνού, Μαρία Δούκαινα, ανέλαβε την ανέγερση του ναού στη θέση των παλαιότερων κτισμάτων. Το 1120 ο Ισαάκιος Κομνηνός ανέλαβε την επισκευή του, καθώς είχε υποστεί σοβαρές ζημιές πιθανόν από σεισμό. Ο Θεόδωρος Μετοχίτης, ο οποίος υπήρξε σημαντική φυσιογνωμία του Βυζαντίου, συνέβαλε στην ανακαίνιση του ναού και ανέλαβε τον εσωτερικό διάκοσμο και την προσθήκη τμημάτων, όπως το

παρεκκλήσι.

Την περίοδο της κυριαρχίας του μεγάλου βεζίρη Βαγιαζήτ Β' (1481-1512), η Μονή της Χώρας μετατράπηκε σε οθωμανικό τέμενος με εντολή του σουλτάνου και ονομάστηκε Καρ ιγιέ (Kariye) Τζαμί. Η τουρκική λέξη Kariye προέρχεται από την ελληνική λέξη "Χώρα". Λόγω της απαγόρευσης των απεικονίσεων ως βλασφημία από την ισλαμική θρησκεία, σημαντικό μέρος των ψηφιδωτών και τοιχογραφιών καλύφθηκε πίσω από ένα στρώμα γύψου. Ως αποτέλεσμα μερικά καταστράφηκαν.

Το 1948 τέθηκε σε εφαρμογή πρόγραμμα αποκατάστασης του μνημείου και από το 1958 ξεκίνησε τη λειτουργία του ως μουσειακός χώρος.

Ναός Αγίας Ειρήνης

Ανάμεσα στον ναό της Αγίας Σοφίας και το παλάτι Τοπ Καπί στην Κωνσταντινούπολη βρίσκεται η Αγία Ειρήνη. Είναι μια από τις λίγες εκκλησίες στην Κωνσταντινούπολη που δεν έχει μετατραπεί σε τζαμί, καθώς χρησιμοποιήθηκε ως οπλοστάσιο και αποθήκη στρατιωτικού εξοπλισμού μέχρι τον 19ο αιώνα. Ο ναός πιστεύεται ότι οικοδομήθηκε στην τοποθεσία ενός προχριστιανικού ναού. **Θεωρείται ως η πρώτη εκκλησία που ολοκληρώθηκε στην Κωνσταντινούπολη, πριν από την Αγία Σοφία, κατά την μετατροπή της πόλης από ελληνική εμπορική αποικία σε πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.**

Σύμφωνα με την παράδοση, ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Α' ανέλαβε την ανέγερση της Αγίας Ειρήνης τον 4ο αιώνα, η οποία ολοκληρώθηκε στο τέλος της βασιλείας του, το 337. Ο ναός ήταν ο πρώτος που κτίστηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο. Αφιερώθηκε στην "Ειρήνη του Θεού" και είναι ένας από τους τρεις ναούς που ο ίδιος αφιέρωσε σε ιδιότητες του Θεού, μαζί με την Αγία Σοφία και την Αγία Δύναμη. Η Αγία Ειρήνη ήταν η εκκλησία του Πατριαρχείου πριν την ολοκλήρωση της Αγίας Σοφίας.

Κατά τη διάρκεια της Στάσης του Νίκα το 532, ο ναός κάηκε. Το 548 ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός έδωσε εντολή για την ανακατασκευή του, κατά τη διάρκεια της οποίας σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στην αρχιτεκτονική του αιθρίου. Η Αγία Ειρήνη είναι η μόνη από τις εκκλησίες βυζαντινού ρυθμού, της οποίας το αρχικό αίθριο διασώζεται μέχρι σήμερα.

Στις 20 Οκτωβρίου 740 καταστράφηκε ξανά ολοσχερώς εξαιτίας του σεισμού που έπληξε την Κωνσταντινούπολη. Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Ε' διέταξε την αποκατάστασή του και τότε πήρε τη σημερινή του μορφή. Τότε διακοσμήθηκε με ψηφιδωτά και τοιχογραφίες, ενώ κάποιες από τις αποκαταστάσεις εκείνης της

εποχής διασώζονται μέχρι σήμερα. Η εκκλησία δεν είχε δικούς της ιερείς, αλλά και εκεί ιερουργούσαν οι ιερείς της Αγίας Σοφίας. Συνήθως παρευρισκόταν και ο Πατριάρχης, ο οποίος στην Αγία Σοφία λειτουργούσε μόνο στις μεγάλες δεσποτικές εορτές, παρόντων και των βασιλέων.

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453, οι Γενίτσαροι χρησιμοποίησαν τον ναό ως οπλοστάσιο μέχρι το 1826. Το 1846, ο στρατάρχης του αυτοκρατορικού οπλοστασίου μετέτρεψε την εκκλησία σε Στρατιωτικό Μουσείο. Το 1875, λόγω έλλειψης χώρου, η συλλογή μεταφέρθηκε στο παλάτι Τοπ Καπί, και η εκκλησία έγινε Αυτοκρατορικό Μουσείο. Από το 1908 και για τα επόμενα 70 χρόνια ήταν Στρατιωτικό μουσείο, μέχρι να περάσει στη δικαιοδοσία του τουρκικού Υπουργείου Πολιτισμού. Από το 1973 έγινε μια προσεκτική αποκατάσταση του μνημείου.

Σήμερα, είναι γνωστό με το ομώνυμο όνομα ως μουσείο που ανήκει στο παλάτι Τοπ Καπί. Η Αγία Ειρήνη λειτουργεί κυρίως ως αίθουσα συναυλιών για παραστάσεις κλασικής μουσικής, λόγω της εξαιρετικής ακουστικής του χώρου. Από το 1980 ο ναός φιλοξενεί τις συναυλίες του Διεθνούς Φεστιβάλ Μουσικής της Κωνσταντινούπολης.

Ναός των Αγίων Αποστόλων - Φατίχ Τζαμί

Ο ναός των Αγίων Αποστόλων, γνωστός και ως Βασιλικόν Πολυάνδριον, ήταν χριστιανική εκκλησία της Κωνσταντινούπολης. Χτίστηκε το 550 πάνω σε ερείπια παλαιότερου ναού. Ήταν ένας ναός τεραστίων διαστάσεων, αντίστοιχος της Αγίας Σοφίας. Εκτός από το επιβλητικό του μέγεθος ήταν εξαιρετικής σπουδαιότητας καθώς εκεί ενταφιάζονταν οι Αυτοκράτορες, οι Πατριάρχες και οι Επίσκοποι.

Το 1204 ο ναός λεηλατήθηκε από τους Σταυροφόρους της Δ' Σταυροφορίας. Χρυσά και αργυρά σκεύη, πολύτιμοι λίθοι, εικόνες και θησαυροί ανεκτίμητης αξίας εξαφανίστηκαν. Λεηλατήθηκαν μέχρι και οι τάφοι των Αυτοκρατόρων. Χαρακτηριστικά από τον τάφο του Φλάβιου Ηρακλείου αφαιρέθηκε μέχρι και ένα τμήμα της κόμης του για να μπορέσει να απελευθερωθεί το χρυσό διάδημα που είχε προσκολληθεί στο κεφάλι του. Οι περισσότεροι από τους θησαυρούς μεταφέρθηκαν στη Βενετία και σήμερα βρίσκονται σε κοινή θέα στον καθεδρικό ναό του Αγίου Μάρκου.

Στην Άλωση του 1453 ο ναός καταστράφηκε ολοσχερώς. Ο ιστορικός Κριτόβουλος αναφέρει ότι Δερβίσηδες κρατώντας ρόπαλα και λοστούς, κατέστρεφαν επί 14 ώρες τον ναό. Αφού συνέθλιψαν τα ιερά λείψανα και τα οστά των αυτοκρατόρων, έριξαν τα υπολείμματα σε ασβεστοκάμινο. Μετά την Άλωση αποφασίστηκε η

μεταφορά της έδρας του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Τρία χρόνια μετά η έδρα μεταφέρθηκε ξανά, αυτή τη φορά στη Μονή Παμμακάριστου.

Το 1461, ο Σουλτάνος Μωάμεθ κατεδάφισε τον ναό και στη θέση του οικοδόμησε μουσουλμανικό τέμενος, το Φατίχ τζαμί (Τέμενος του Πορθητή), το οποίο υπάρχει μέχρι σήμερα. Εκεί βρίσκεται ο τάφος του Πορθητή (Φατίχ) Μωάμεθ Β.

Μονή του Παμμακάριστου

Η Μονή Παμμακάριστου, γνωστή και ως Εκκλησία της Θεοτόκου Παμμακάριστου είναι μια από τις πιο γνωστές ελληνικές ορθόδοξες βυζαντινές εκκλησίες και σημαντικό μνημείο στην Κωνσταντινούπολη. Ιδρύθηκε αρχικά ως γυναικείο μοναστήρι και λειτούργησε ως τέτοιο στους Μεσοβυζαντινούς χρόνους. Ταυτόχρονα, η Μονή ήταν ο χώρος ταφής του ιδρυτή της και των μελών της οικογένειάς του, μαζί με το παρεκκλήσιο που χτίστηκε μεταγενέστερα. Ιδρύθηκε ως γυναικείο μοναστήρι. Το 1591 μετατράπηκε σε τζαμί, λειτουργία η οποία διατηρείται μέχρι σήμερα. Η λειτουργία της Μονής δεν διακόπηκε μετά την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1453. Το 1456 έγινε έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου μέχρι το 1587. Το 1490 ο σουλτάνος Βαγιαζήτ Α', γνωστός και ως Κεραυνός, επιχείρησε να μετατρέψει τη Μονή σε τέμενος, αλλά οι κάτοχοί του κατάφεραν να το αποτρέψουν. Στη δεύτερη προσπάθεια όμως δεν τα κατάφεραν. Το 1591 το μοναστήρι μετατράπηκε σε ισλαμικό τέμενος και μετονομάστηκε σε Φετιχιέ Τζαμί (Fethiyecamii, το τέμενος της νίκης). Η ονομασία μνημονεύει τη νίκη του Μουράτ Γ' επί της Γεωργίας και του Αζερμπαϊτζάν. Το 1640 πλήγηκε από πυρκαγιά και δεν επισκευάστηκε παρά μόνο το 1845.

Μέχρι σήμερα ο κυρίως ναός λειτουργεί ως τζαμί και το παρεκκλήσιο ως μουσείο. Η Μονή του Παμμακάριστου κατέχει τα περισσότερα βυζαντινά ψηφιδωτά στην Κωνσταντινούπολη, μετά την Αγία Σοφία και την Μονή της Χώρας.